

do■co_■mo_■mo_србија

међународна радна група за
документацију и заштиту
грађевина, места и целина
модерног покрета

Минимални документациони досије 2003

Саставила: национална радна група Србије

ФОТОГРАФИЈА ОБЈЕКТА

- 0.1. **Наслов фотографије**
Хотел „Метропол“ (поглед из Ташмајданског парка)
- 0.2. **Извор**
Pinterest.rs
- 0.3. **Датум**
1957. година

Шифра у локалној бази података
RES-RS-011-b-0004

1. ИДЕНТИТЕТ ОБЈЕКТА

1.1.	Данашњи назив објекта Хотел „Метропол Палас“	3
1.2.	Варијантни или претходни/оригинални назив Хотел „Метропол“	4
1.3.	Назив улице и број Булевар краља Александра 69	5
1.4.	Град Београд	6
1.5.	Општина Палилула	7
1.6.	Поштански број 11000	8
1.7.	Држава Република Србија (изграђено у ФНРЈ/СФРЈ)	9
1.8.	Позиција у оквиру глобалног позиционог система 44°48'24" N; 20°28'26" E	10
1.9.	Класификација/типологија RES – становање: хотел	11
1.10.	Статус и датуми заштите Зграда хотела „Метропол“ проглашена је за културно добро – споменик културе 2001. године. Одлука је објављена у „Службеном гласнику РС“ бр. 32/01.	12

2. ИСТОРИЈАТ ОБЈЕКТА

2.1.	Оригинални нацрт/намена У праћењу општих одредница развоја модерне српске архитектуре зграда хотела „Метропол“ заузима истакнуто место. Када је пројекат прихваћен, изградња хотела није била у плану. Објекат је почео да се гради као Дом Централног комитета народне омладине Југославије. Временом се испоставило да је у размерама озбиљно премашило потребе зграде предвиђене за партијску администрацију. Током градње донета одлука о промени функције и подизању репрезентативног хотела. Посао адаптације је уступљен знаменитом београдском архитекти Драгиши Брашовану. Временски, овај подухват припада последњој фази Брашовановог стваралачког опуса и у потпуности одговара духу европске модерне.	13
2.2.	Датуми: наруџбина/завршетак На месту данашњег хотела „Метропол“ била је предвиђена зграда Дома Централног комитета омладине Југославије. Актуелне власти су сматрале да би такав објекат могао лако да се уклопи у већ постојећи амбијент. Са факултетима, црквом и спортским теренима у непосредној	14

близини чини јединствену, повезану целину. Изградња је започета у лето 1949. године ангажовањем омладинских бригада. Највећи део пројекта био је изведен у новембру 1950. године када је донета одлука о промени функције објекта. У наредне две године расправљало се о могућој новој намени, а нарочито о претварању објекта у клуб или станове за чланове Парламента. Међутим, сходно континуираној потреби за афирмацијом Београда и нараслим потребама изазваним развојем државе, као што је долазак великог броја туриста које је привлачила слава Јосипа Броза Тита, престоници је био неопходан модеран и функционалан хотелски објекат.

Хотел је отворен 22. августа 1957. године.

2.3. **Пројектанти архитектуре и други пројектанти**

15

Нацрте за зграду Дома Централног комитета омладине Југославије израдио је архитекта Ђорђе Ристић.

Године 1952. посао адаптације објекта поверен је архитекти Драгиши Брашовану, који је током наредне четири године осмислио и надгледао изградњу високе, кубичне масе наглашених стереометријских форми хотела, коју окружују нижи анекси. Брашован се углавном придржавао првобитног пројекта, али је додао бочна крила и преуредио ентеријер. Редизајн хотела је 2012. године извео архитекта Миодраг Трпковић.

2.4. **Остале особе или догађаји везани за објекат**

16

Како је првобитна намена објекта била смештај високе партијске организације, петнаестак бригада из разних делова Југославије са око 18.000 бригадиста и великим бројем градитеља из Омладинског логора „Franc Rozman Stane“ учествовало је у изградњи објекта између лета 1949. и новембра 1950. године.

Након промене намене, хотел је био у власништву „Хотел Метропол организације“. Делатност ове организације је постепено расла, па је финансирала изградњу још два хотела („Славија“ 1962. и „Југославија“ 1967. године). Од 1988. године хотел послује као акционарско друштво, а десетак година касније преузима га осигуравајуће друштво „Дунав“. После неколико неуспелих покушаја продаје, године 2006. је продат грчкој породици, те је постао део компаније „Шератон Софија хотел Балкан“. Многе познате личности су током шездесетих и седамдесетих година одседале у хотелу, а највећи интересовање изазвали су глумци: Ентони Квин, Брижит Бардо, Елизабет Тејлор, Роберт де Ниро, музичар Луј Армстронг, као и чувени револуционар Че Гевара.

2.5. **Значајне измене са датумима**

17

Као објекат који је под заштитом Завода за заштиту споменика културе, његова форма се није суштински изменила упркос реновирањима. У последњој адаптацији хотела 2012. године, пројекат за ентеријер је извела фирма „МКВ дизајн“ из Лондона. Њихово решење простора дало је луксузни и елегантни дух простору из 1957. године, повезујући занимљиву историју хотела са модерним детаљима. Да би се та веза са првим хотелом још више нагласила, обновљене су фронтата испред главног улаза, са скулптуром Петра Палавичинија „Девојка која се купа“, слика сачињена од комбинације светлих и тамних комада дрвета са мотивима народних игара и природе, коју је за лоби хотела поручио Драгиша Брашован 1956. године и витраж „Југословенска симфонија“ Стевана Станишића, који заузима педесетак квадрата фасаде хотела.

2.6. **Данашња намена**

18

Објекат је задржао своју намену и изглед из 1957. године и послује под

називом „Metropol Palace“ (*Metropol Palace, a Luxury Collection Hotel*).

2.7. Постојеће стање

19

Објекат је једно време био напуштен па и препуштен пропадању. Адаптација је започета 2008. године и у обнову је уложено више од 40 милиона евра. Рокови завршетка радова су више пута померани, углавном због економске кризе или неразјашњених односа унутар фирме која га је купила. Под претњом казне, реновирање је завршено и хотел је поново отворен 2012. године.

Друштво архитеката Београда је у априлу 2012. године доделило признање „Архитектонски догађај године“ Саши Ђумићу, Драгану Теслићу и Младену Хрвановићу из „Лагрота“ тима који је учествовао у адаптацији хотела.

3. ОПИС

3.1. Општи опис

20

Пројекат савременог и функционалног хотелског објекта представља прву модерну послератну зграду ове врсте. Замишљен је као висока кубична маса стереометријских форми, употпуњена нижим анексима према улици и парку Ташмајдан. Фасаде су обликоване у мирном тону и хармоничном распореду веома сведене декорације. Прозорски отвори у највишим зонама грађевине оживљени су варирањем величине и положаја и повезивањем у јединствену целину линеарним мотивима. На овом објекту Брашован је остварио спој доследног спровођења принципа модернистичке архитектуре са функционалистичким захтевима времена.

3.2. Конструкција

21

Основне црте архитектонског израза хотела „Метропол“ су произишле из првобитне концепције. Велики кубус хотела, изразита волуметријска форма и фасада пројектована по модернистичким принципима издвајају грађевину из окружења, без обзира на првобитну потребу за уклапањем у амбијент. Уместо ранијих класицистичких мотива, Брашован се окреће кубистичко-пуристичким формама да би масу грађевине оживео и да не би пореметио синтезу са елементима који су задржани из првобитне композиције.

Према пропорцијама и изгледу, приметно је преплитање два главна волумена хоризонталне и вертикалне диспозиције, иако се због разлике у висинама нижих бочних делова ствара утисак да се комбинује неколико волумена. Додавањем нижих анекса већ постојећем кубичном објекту, појачан је утисак масивне стабилности нижих партија грађевине. Међутим, у том супротстављању уздужних и попречних волумена забележен је моменат типичне Брашованове праксе. Он је, заправо, употребио мотив који се појављује на већини његових објеката и симболично га уклопио у модеран архитектонски речник, те делују као принцип уобичајен за епоху. Иако је доминантан миран ритам облика, акценат је стављен на последња два спрата грађевине задржавајући поглед посматрача на линијско уоквиривање отвора. Произвољним одвајањем последња два спрата унета је декоративност у помало безличну првобитну визуру хотела. Као завршна нота, фасада је обложена цементом.

Осим по диспозицијама, ова два волумена су подељена и по функцијама. Брашован је јасно одвојио управно-административни део хотела од дела намењеног јавним скуповима и излагањима и дела за смештај гостију. Улаз у хотел је позициониран на средини и посебно је

наглашен организовањем по моделу отворене структуре, што појачава јавни карактер грађевине.

О доминантном функционализму сведочи и унутрашња организација простора. У зони приземља јасно су издвојене целине улазног хола са стубовима, рецепцијски део са баром у коме су се могла организовати мања окупљања и мање формални пословни састанци, степениште које је водило на спратове, сала за ручавање са великом отвореном терасом и просторија у којој је био казино (тзв. казино „Путник“).

Спратови су организовани врло једноставно и по истом моделу. Степеништем (и лифтовима) се долазило до уских и дугих ходника дуж чијих страна су собе, једна за другом. Осим трећег спрата, где се у централном делу налазила велика сала за конференције, тзв. Титова соба, сваки је имао по 27 соба. Апартаменти су били постављени на другом спрату. Било их је укупно 6, а од осталих соба су се разликовали по квадратури коју су заузимами и отменијој опреми ентеријера.

3.3. **Контекст** 22

Хотел „Метропол“ налази се у Булевару краља Александра, у западном делу града и у непосредној близини техничких факултета, цркве и стадиона „Ташмајдан“. Окружен је Ташмајданским парком и јавни парковски простор је максимално искоришћен, па гости немају осећај да су у центру града.

4. **ВРЕДНОВАЊЕ**

4.1. **Техничка вредност** 23

Архитекта Брашован је водио рачуна о основним принципима урбанизма. У основи, у спољном изгледу и парцели на којој се хотел налази доминирају геометрија и прав угао. Употреба симетричне конструкцијске мреже у сваком свом облику одговара архитектонским захтевима актуелног тренутка, а у основи подсећа на Ле Корбизијеове експерименте са „машинама за становање“. Пословне и смештајне јединице као да су серијски извођене и уметане у армиранобетонску конструкцију. Да грађевина прати архитектонске, конструкцијске и формалне принципе модернизма доказује изразита функционалност ентеријера кроз одвајање колективног сервиса за опслуживање гостију, пословно-административног дела и дела за скупове и свечаности од дела за смештај гостију, који је у потпуности подређен потреби за миром и индивидуалношћу.

Друштвена вредност

4.2. У најширем смислу, архитектура представља креативно окружење које ствара човек, а односи се на грађевине, слободан простор, инфраструктуру и окружење. Стога је и високи архитектонски квалитет изграђеног простора јавни интерес и захтева развијену друштвену свест. 24

Хотел „Метропол“ је током шездесетих и седамдесетих година двадесетог века био једно од најпознатијих и најелитнијих места у Београду и једно од омиљених места за окупљање Београђана. Ту су се могле видети многе важне личности из света политике, уметности, културе. Тадашњи председник Југославије, Јосип Броз Тито, користио је често хотел за своје политичке активности. Такође, хотел је био познат по подржавању свих видова уметности. Млади уметници су у „Метрополу“ представљали своје идеје и радове, док су витражи, слике и скулптуре већ признатих уметника били део сталног ентеријера. Реновирани хотел и нова управа наставили су ову традицију.

- 4.3. **Културна и естетска вредност** 25
Архитектура хотела „Метропол“ у потпуности прати културне и естетске вредности периода коме припада. То је једна рационална грађевина у погледу конструкције, на којој су визуелни ефекти остварени без декорације и чија лепота се базира на одбацивању свих средстава која се не односе на архитектонску врсту. На хотелским фасадама је најизраженије поштовање естетике модернизма, док се Брашованов лични уметнички израз симболично провлачи кроз начин компоновања маса, што је он представио као нужност, а не потребу да се запостави конструкција.
- 4.4. **Историјска вредност** 26
Однос према прошлости и став према модерним архитектонским схватањима, који су почели да се дефинишу у трећој деценији прошлог века, потврђени су и надограђени у годинама после Другог светског рата. Учесталије је мењање планова који су раније усвојени због брзине развоја и ширења градова и због потребе прилагођавања идејама и условима нових историјских околности. После периода ограничених градитељских активности, насталих као последица ратних разарања и материјалне оскудице, ангажовањем Брашована на пројекту зграде хотела „Метропол“ у Београду је после 1955. године поново почела да се осећа стваралачка слобода у архитектури.
- 4.5. **Генерална оцена** 27
Позиционирање хотела „Метропол“ у самом центру града, на ободу Ташмајданског парка и на средини Булевару краља Александра, а у близини значајних репрезентата српске архитектуре (Црква Светог Марка, Народна скупштина, Скупштина града, Архив Србије, Технички факултет) утицало је на његово претварање у центар градских дешавања и место окупљања и забаве најразличитијих друштвених група, због чега је добио јединствен печат у историји београдске културе. Да поседује изразите обликовне вредности сведочи употреба модерних образаца и њихово максимално искоришћење. То се нарочито видело на фасадама, у доминацији симетричних делова и правих углова, у конфронтацији волумена и у линијским шарама. Иако објекат није у потпуности оригиналан Брашованова замисао, захваљујући његовом доприносу добио је формалну, конструктивну и симболичну вредност, али и амбијенталну, јер је постао једна од значајних топографских тачака града.

5. ДОКУМЕНТАЦИЈА

- 5.1. **Главне референце** 28
1. Брашован, Софија: *Дело архитекте Драгише Брашована*, Семинарски рад, Универзитет у Београду, Филозофски факултет, 1984.
  2. Гудовић, Драган: *Мој пријатељ, Драгиша Брашован*, ИТ новине, бр. 720-721, децембар 1976.
  3. Добровић, Никола: *Брашован*, ИТ Новине, бр. 730, Београд, 1976.
  4. Жупански, Станоје: *Драгиша Брашован, пионир југословенске архитектуре*, Рукопис, Архив САНУ, Зрењанин, 1966.
  5. Илић, Марина: *Метропол палас примио прве госте*, Време, бр. 1132, 13. септембар 2012.
  6. Кадијевић, Александар: *Живот и дело Драгише Брашована (1887-1965)*, Годишњак града Београда XXXVII (1990): стр. 141-173.
  7. Маневић, Зоран: *Живот једног градитеља*, ИТ новине, октобар 1976.

8. Маневић, Зоран: *Појава модерне архитектуре у Београду*, Докторска дисертација, Универзитет у Београду, Филозофски факултет, 1979.
9. Маневић, Зоран. *Лексикон неимара*, Београд: Грађевинска књига, 2008.
10. Стаменковић, Александра: *Београдски опус архитекте Драгише Брашована*, Мастер рад, Филозофски факултет, Београд, 2009.
11. Стојановић, Братислав: *Архитекта Драгиша Брашован*, *Урбанизам Београда* 51 (1979): стр. 17-31.
12. Стојадиновић, Братислав. *Интервју са Драгишом Брашованом*, *Вечерње новости* 293 (27. септембар 1954), стр. 5.
13. Веб: www.studio-basel.com/assets/files/023_BG_11_memory_dr.pdf
<http://beobuild.rs/forum/viewtopic.php?t=1857&start=175>

- 5.2. **Визуелни материјал у прилогу** 29
Фотографија преузета са сајта www.pinterest.rs.
- 5.3. **Подносилац извештаја/датум** 30
Александра Стаменковић, децембар 2016.